

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.85>

УДК 338.24

Н. Я. Петришин,

к. е. н., доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4642-1778>

Л. С. Ноджак,

к. е. н., доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9406-4846>

Л. В. Залізна,

старший викладач кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7330-000X>

Т. В. Хома,

студентка кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7170-5655>

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ШВЕЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

N. Petryshyn,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Foreign Trade and
Customs, Lviv Polytechnic National University*

L. Nodzhak,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Foreign Trade and
Customs, Lviv Polytechnic National University*

L. Zalizna,

*Senior Lecturer of the Department of Foreign Trade and Customs,
Lviv Polytechnic National University*

T. Khoma,

*Student of the Department of Foreign Trade and Customs,
Lviv Polytechnic National University*

FEATURES OF STRATEGIC MANAGEMENT OF EXPORT-IMPORT ACTIVITIES OF GARMENT ENTERPRISES IN WARTIME

У статті висвітлено актуальність проблематики зовнішньоекономічної діяльності підприємств легкої промисловості України; досліджено експортно-імпорту діяльність швейної галузі, її тенденції та перспективи; проаналізовано виклики, з якими зустрічаються швейні підприємства після повномасштабного вторгнення; наведено приклади грантових програм, які доступні для розвитку діяльності підприємств легкої промисловості та проаналізовано можливості, які надає грантове фінансування; запропоновано методи вирішення проблем в контексті розвитку як самих підприємств, так і експортно-імпортного потенціалу країни. Під час написання статті було використано загальнонаукові та специфічні методи економічних досліджень, а саме: структурний аналіз (при розгляді структури швейної галузі України); графічне моделювання (для побудови графіків динаміки експорту та імпорту); економіко-статистичні методи (при оцінці сучасного стану легкої промисловості в умовах війни);

узагальнення та групування інформації про розвиток даної галузі. Наукова новизна дослідження полягає в дослідженні впливу грантових програм на розвиток підприємств швейної галузі з урахування світових та національних пріоритетів і стратегічних завдань розвитку легкої промисловості в умовах воєнного стану. Здійснено аналіз стану легкої промисловості в Україні, зовнішньоекономічної діяльності бізнесу. Виявлені в результаті проведених досліджень тенденції та проблеми є визначальними для подальшого пошуку рішення щодо підвищення ефективності вітчизняних підприємств, а також досягнення цілей сталого розвитку у контексті участі підприємств легкої промисловості у грантових програмах.

The article highlights the relevance of the topic of foreign economic activity of Ukrainian light industry enterprises; examines the export-import activities of the clothing industry, its trends and prospects; analyzes the challenges faced by clothing enterprises after a full-scale invasion; examples of grant programs that are available for the development of light industry enterprises are given, and opportunities provided by grant funding are analyzed; suggests methods for solving problems in the context of the development of both the enterprises themselves and the country's export-import potential. In writing the article, general scientific and specific methods of economic research were used, namely: structural analysis (when considering the structure of the clothing industry of Ukraine); graphical modeling (to build graphs of export and import dynamics); economic and statistical methods (when assessing the current state of light industry in the conditions of war); generalization and grouping of information on the development of this industry. The scientific novelty of the study lies in the analysis of the state of light industry in Ukraine, foreign economic activity of business and the impact of grant programs on the development of garment enterprises, taking into account global and national priorities and strategic objectives of light industry development under martial law. The trends and problems identified as a result of the research are crucial for further searching for

solutions to improve the efficiency of domestic garment enterprises and achieve sustainable development goals in the context of participation of light industry enterprises in grant programs. The strategy of sewing enterprises should be the production of high-quality clothes and the creation of the "Made in Ukraine" brand, with the focus on reducing dependence on imported raw materials. In general, the strategic management of the export-import activity of garment enterprises in wartime is an important direction for the development of our country's economy, as it allows to mobilize all the necessary financial and material resources to help enterprises survive in such a difficult time.

Ключові слова: легка промисловість, швейні підприємства, експорт, імпорт, вплив війни, грантове фінансування.

Keywords: light industry, garment enterprises, exports, imports, impact of the war, grant funding.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Легка промисловість є важливою складовою у виробництві товарів щоденного вжитку, задовольняючи потреби населення у споживчому секторі включно з взуттям, трикотажем, одягом, хутряними виробами, постільною білизною, текстилем. Цей сектор є одним із небагатьох, де інвестиції швидко окупаються. Він забезпечує робочі місця та сприяє добробуту людей, а також формує потужний виробничий потенціал, який здатний виготовляти та здійснювати експорт широкого спектру споживчих і промислових товарів. У 2020 році галузь дала 5% бюджетних надходжень та 2,6% українського експорту. Загальна кількість до війни в Україні становила 1600 підприємств. На жаль, з початком війни близько 60% компаній припинили свою діяльність або працюють з перебоями, адже найбільша частка швейних підприємств, була розташована у північно-східному регіоні країни, а саме: Харківській, Сумській та Чернігівській областях. Також галузь зустрілася з такими явищами як руйнування та

пограбування, у зв'язку з тим, що ці регіони першими потрапили під удар агресії [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку підприємств легкої промисловості у післявоєнний період займалися такі науковці, як: Бондаренко С.М. [2], Лісютін А. [3], Харченко В.О., Сухомлин М.О. [4], на експортно-імпортній діяльності легкої промисловості акцентували свою увагу Гавришук Т.Б. [5], Герасименко Г.О., Гончаров Ю.В. [6], проблеми експортоорієнтованих підприємств в умовах війни досліджували Жабинець О.Й., Сухий О.О. [7], формування конкурентоспроможної стратегії підприємства аналізували Скок П.О., Сотник Ю.П. [8], особливості стратегічного розвитку підприємств в умовах воєнного стану досліджували Козлова І.М., Велика О.Ю., Козлов Н.В. [9] та інші.

Незважаючи на такий великий обсяг наукових праць у галузі легкої промисловості в сучасних умовах воєнного стану, проблеми пов'язані з виробництвом в цьому секторі, руйнуваннями підприємств, зовнішньоекономічною діяльністю є недостатньо розкриті та вимагають подальших досліджень щодо потенційних шляхів їх вирішення.

Варто звернути свою увагу на те, що Україна має потужний виробничий потенціал і здатна виробляти різноманітний асортимент товарів широкого вжитку та промислового призначення, адже більше 51% продукції експортується до Європи.

Для того, щоб покращувати становище української економіки та виробничого сектору, необхідно запропонувати шляхи для оптимізації управління на підприємствах, відновлення діяльності підприємств, що постраждали та підвищення експортної спроможності компаній. Тому, це питання залишається актуальним та потребує глибшого аналізу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні експортно-імпортної діяльності підприємств швейної галузі в умовах війни, її тенденцій та перспектив; виявленні існуючих проблем на підприємствах легкої промисловості та наданні рекомендацій

щодо їх вирішення в контексті розвитку експортно-імпортного потенціалу країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Легка промисловість включає виробництво та обробку текстильних матеріалів, шкіряних виробів, взуття та подібної продукції. Ця галузь є важливою частиною економіки багатьох країн та зокрема й України. Вона забезпечує високі показники експорту та надає робочі місця для багатьох українців. Оскільки продукція має широке застосування у повсякденному житті це робить її надзвичайно важливою для підприємств та споживачів.

У сучасній практиці використовуються сучасні технології та матеріали, що дозволяє виготовляти продукти персоналізовано для багатьох сфер людського життя. Зараз важливим на ринку є мода, дизайн та сучасні тренди, які спричиняють вплив на попит на продукцію легкої промисловості. Історія України у виробництві швейних виробів є достатньо довгою і продовжує розвиватися надалі. У 2020 році обсяг продукції легкої промисловості збільшився порівняно з 2019 роком на 2,1% - про це повідомляє Державна служба статистики України[10].

Для початку розглянемо зовнішньоекономічну діяльність України у галузі легкої промисловості за 2014-2023 рр., а саме динаміку експорту та імпорту, структуру та обсяги груп товарів, які експортувалися з України за даний період, куди спрямований експорт продукції та звідки імпортується найбільше одягу в нашу державу. Статистика відображена на рис.1-4.

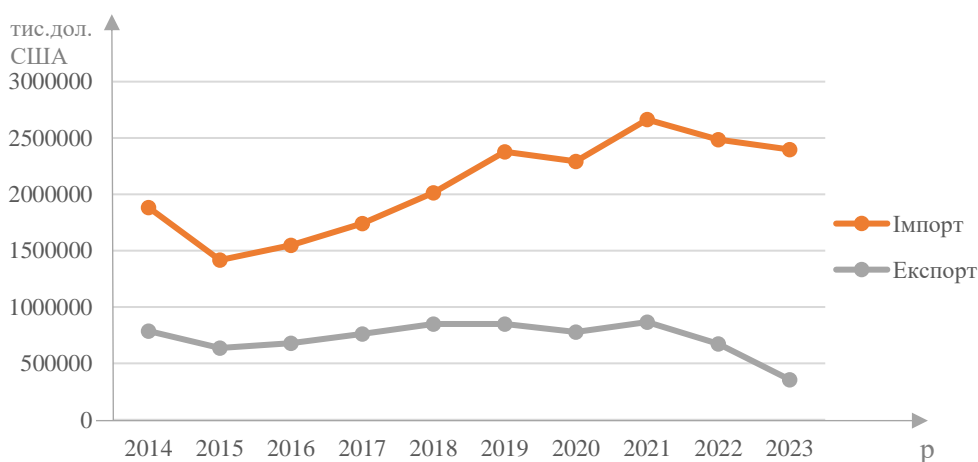

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту за 2014-2023 рр.

Джерело: сформовано на основі [11].

За графіком (рис.1) можна побачити, що імпорт товарів легкої промисловості значно перевищує експорт. Загалом іде тенденція до зростання, але 2020 році відбувається спад експорту та імпорту, що пов'язаний із світовою кризою через пандемію COVID-19. Також можна спостерігати зниження обсягів зовнішньоекономічної діяльності у 2022-2023рр. через повномасштабне вторгнення агресора на територію України.

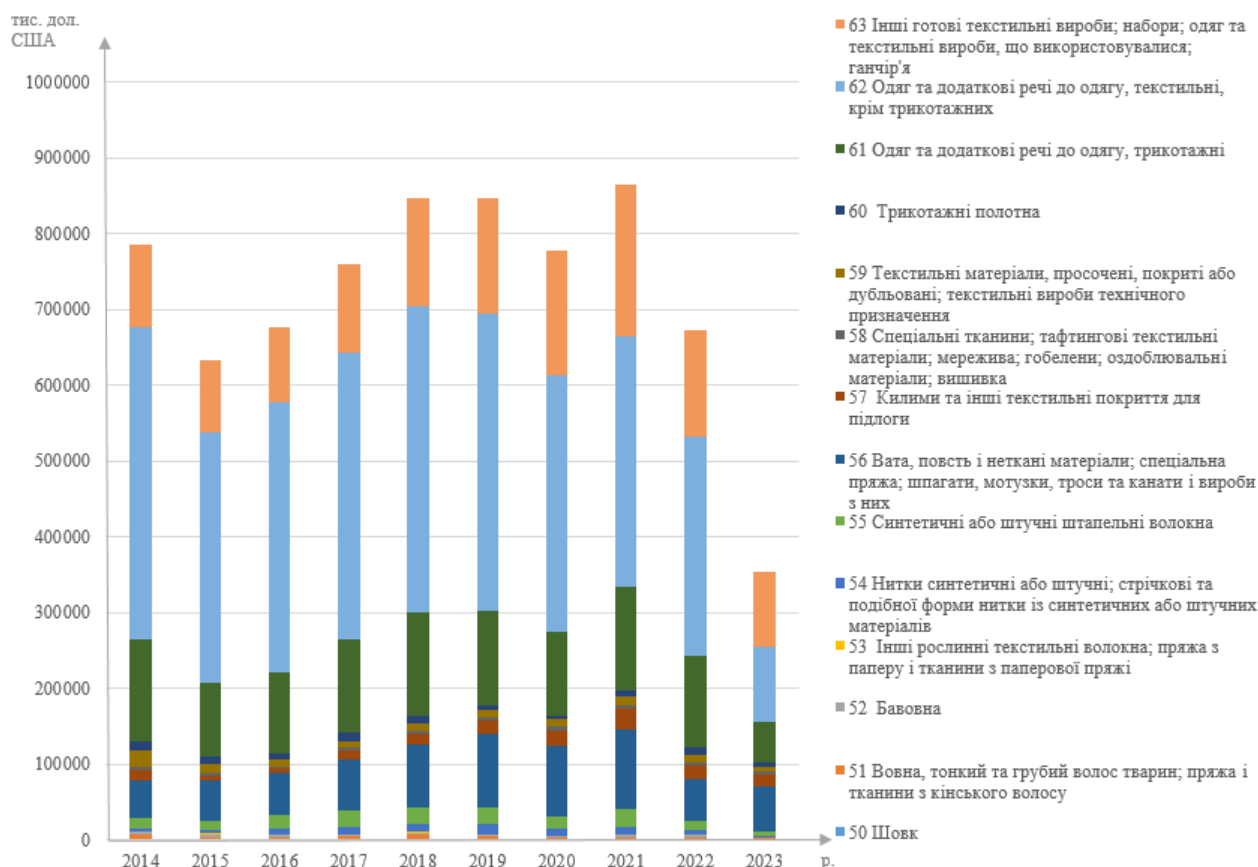

Рис. 2. Найвагомші групи товарів у структурі експорту за 2014-2023рр.

Джерело: сформовано на основі [11].

Бачимо, що найбільшу частку в експорті товарів з України (рис.2) займають 61-63 групи, а саме: одяг та додаткові речі до одягу, текстильні, крім трикотажних, одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні та інші готові текстильні вироби; набори; одяг та текстильні вироби. Також спостерігається різке скорочення експорту текстильних виробів у 2019 та 2022 році.

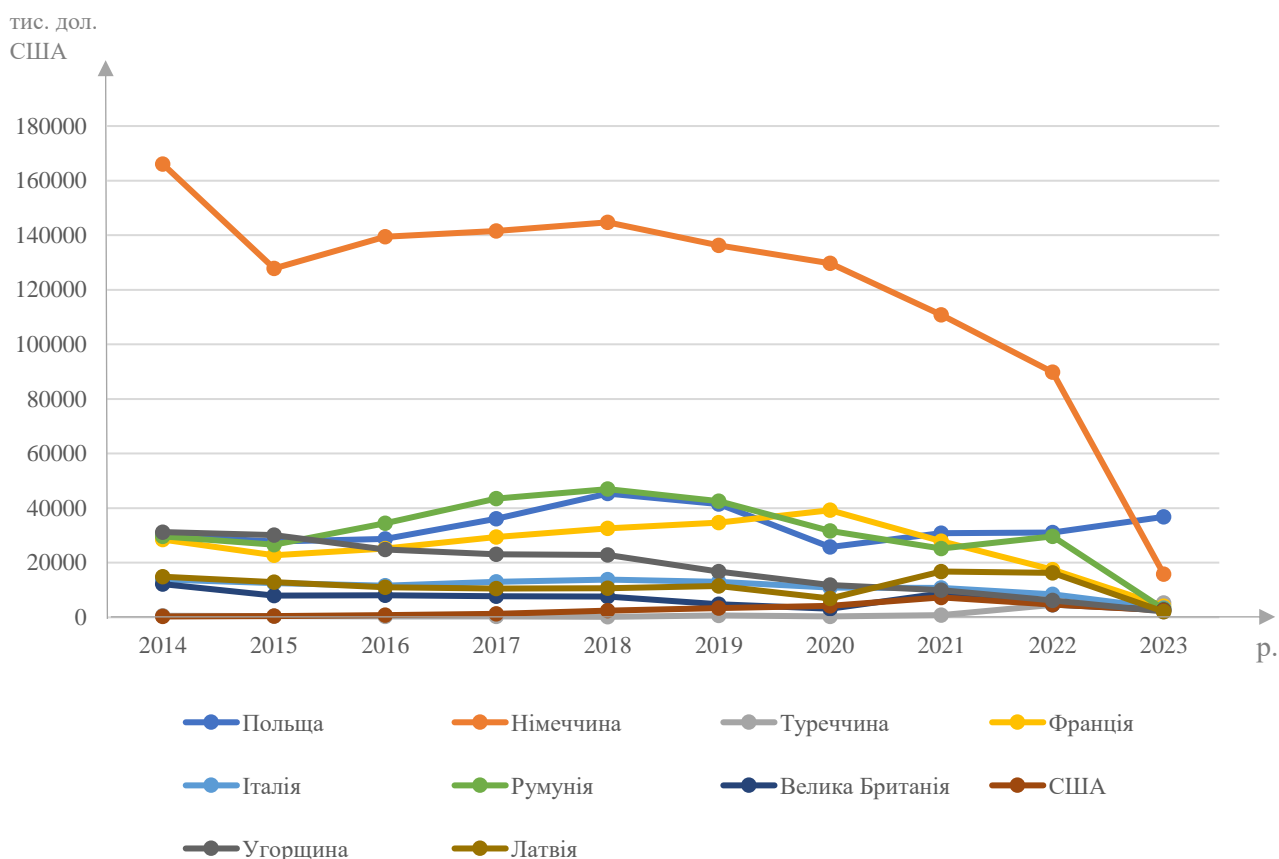

Рис. 3. Експорт одягу з України за 2014-2023 рр.

Джерело: сформовано на основі [11].

На рис.3 зображено динаміку експорту за товарною групою 62 Одяг та додаткові речі до одягу, текстильні, крім трикотажних. Можемо спостерігати, що у 2023 році найбільше Україна експортувала одягу в Польщу – на суму 36 779 тис. дол. США, Німеччину - 15 861 тис. дол. США, Туреччину – 5 248 тис. дол. США та Францію 4 100 тис. дол. США. У 2023 рр. спостерігається різке скорочення експорту до Німеччини на 82% порівняно з 2022 роком, що пояснюється загостренням війни на території України. Багато підприємств зазнало руйнувань, що спричинило скорочення виробництва та необхідність релокувати виробничі потужності.

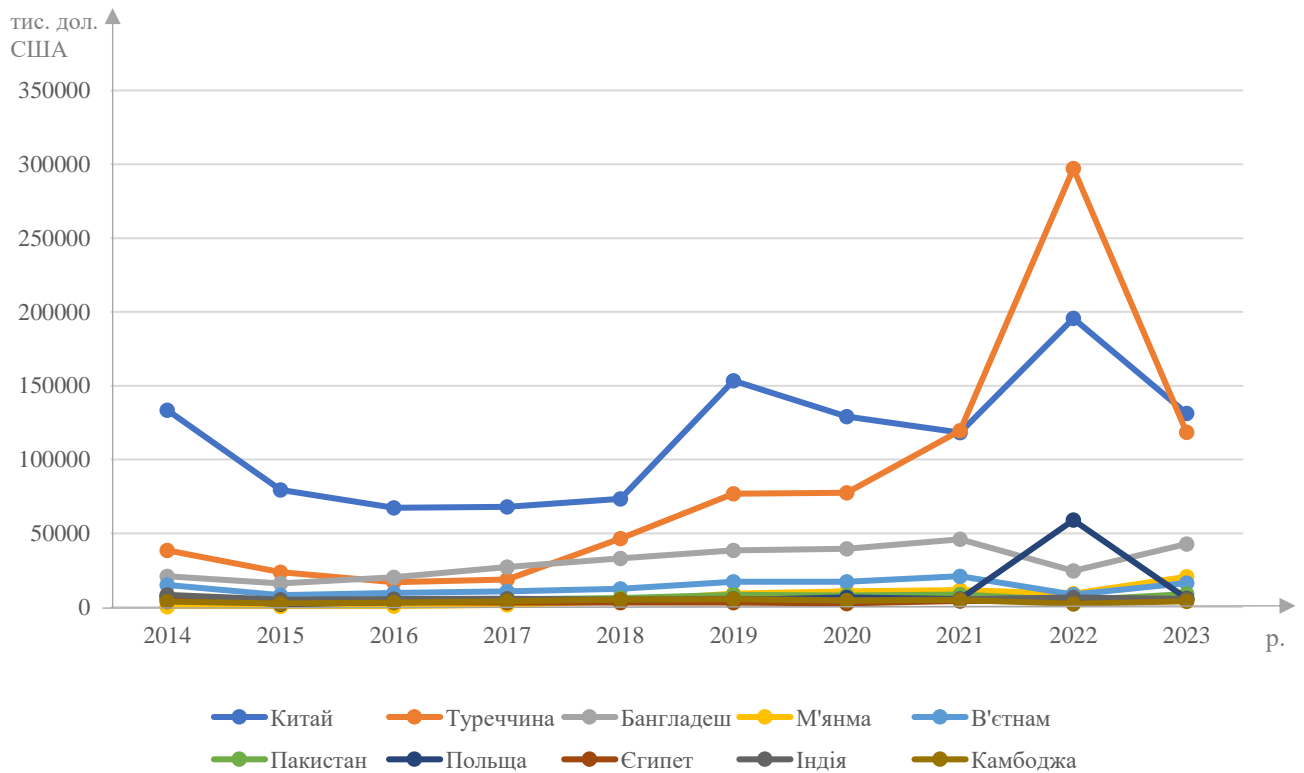

Рис. 4. Імпорт одягу в Україну за 2014-2023 рр.

Джерело: сформовано на основі [11].

Якщо розглянути статистику імпорту (рис.4), то найбільше Україна імпортує одягу з Китаю – 131 212 тис. дол. США, Туреччини – 118 523 тис. дол. США та Бангладешу - 42 734 тис. дол. США. Бачимо, що обсяги імпорту за весь період зростають, лише у 2020 та 2023 році, мають тенденцію до скорочення, що пов'язане з пандемією та війною в Україні. Також спостерігається різке скорочення імпорту з Туреччини 2,5 рази, що пояснюється загостренням економічних відносин із цією країною.

В Україні підприємства цієї галузі об'єднуються у концерни, холдинги та кластери. Наприклад, Концерн "Ярослав", заснований у 1995 році, є національним лідером на ринку текстилю України. Станом на 2020 рік до складу концерну входять чотири підприємства, що мають спеціалізацію щодо виготовлення багатьох видів продукції, а саме: товарів для дітей, матраців, пледів, махрових виробів, постільної білизни, ковдр, кухонного та іншого текстилю. До концерну входять такі підприємства, як: ТзДВ "Стеблівська

бавовняно-прядильно-ткацька фабрика" (Черкаська обл.), ТзДВ "Богуславська суконна фабрика" (м. Богуслав), ТзОВ "Фабрика Промінь" (смт Димер, Київська обл.), ПП "Ярослав" (м. Київ).

Варто зазначити, що у 2018 році утворився кластер виробників весільних суконь - Подільський весільний кластер ("Podillya Wedding Group"). Також у 2019 році виробники жіночого одягу, приблизно 14 компаній, об'єдналися у м. Хмельницькому та сформували Подільський кластер виробників жіночих суконь із назвою "Podillya Women Apparel Cluster". Західноукраїнський кластер індустрії моди, створений у Львові в 2018 році, об'єднав 40 компаній регіону. Основною метою формування таких кластерів є створення сильного світового бренду "Зроблено в Україні" та прагнення отримати переваги від співпраці.

У 2000 році була утворена Асоціація "Укрлегпром", яка на початку 2021 року об'єднувала 257 найбільших підприємств легкої промисловості України на добровільних засадах. Підприємства-учасники виготовляють більше 60% загального обсягу продукції цієї галузі в країні.

Легка промисловість протягом 2020–2021 років зазнала значного впливу пандемії COVID-19. За дев'ять місяців 2020 року експорт галузі зменшився на 11,4% (приблизно 788,4 млн. доларів США), а імпорт знизився на 5,6%. При цьому в Україні на внутрішньому ринку споживалося лише 53,79% продукції вітчизняного виробництва, тоді як рівень залежності від імпорту у сегменті кінцевого споживання товарів становив 87,22%. У 2020 році покупка одягу в нашій країні зменшилася на 50–60% за різними оцінками. Замовлення іноземних компаній на виробництво одягу в Україні знизилися на 30%. Легка промисловість втратила приблизно 20 тис. робочих місць за 2020 рік. Водночас підприємства легкої промисловості та приватні виробники швидко перейшли на виробництво засобів захисту [12].

Ситуація у виробничих галузях залишається нестабільною. Після початку повномасштабної війни проти України у 2022 році промисловість впала на 37%, і відновлення або відсутнє, або дуже незначне. Високі витрати

на фінансові ресурси та логістику, а також позиція деяких європейських країн призводять до втрат прибутків і кадрового потенціалу серед українських експортерів. Минулого року, як вже зазначалося раніше сальдо зовнішньої торгівлі становило близько 38 млн. доларів і зараз ситуація не покращується.

Легку промисловість, де ємність внутрішнього ринку становить 200 млрд. грн., а імпорт займає від 80 до 90%, втрачає десятки мільярдів гривень, створюючи робочі місця за кордоном замість розвитку власного ринку праці. У 2023 році підприємства легкої промисловості відновили інвестиції в обладнання, залучивши понад 62 млн. дол. США, що становить 156% від рівня 2022 року (у 2021 році – 73,5 млн. дол. США). Вони також сплатили до бюджету понад 3,7 млрд. грн. податків, що на півтора рази більше, ніж у 2022 році, та в 1,8 рази більше, ніж у 2021 році.

В Україні нараховується понад 2,3 тис. підприємств цієї галузі, де працює майже 85 000 осіб. Легка промисловість країни поступово нарощує свою потужність, і її показники стабільно зростають вже кілька років поспіль. В Україні активно розвиваються швейна, хутряна, текстильна, шкіряно-взуттєва, шкіргалантерейна, трикотажна та інші суміжні галузі. У 2016 році виробництво одягу становило приблизно 40% обсягу реалізованої продукції, 37% займало виробництво текстилю, щодо виробництва шкіри та взуття, то воно мало частку понад 20%. У 2016 році перше місце за виробництвом товарів легкої промисловості посіла Львівська область із часткою 14,4%, за нею слідують Житомирська (8,7%), Харківська (8,5%), Дніпропетровська області (7%) та Київ (6,9%). Завдяки високій якості пошиття та доступним цінам, одяг українського виробництва набуває все більшої популярності як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Україна експортує продукцію у 150 країн. Основними предметами експорту є текстильні вироби та текстиль майже 68,2% (171,5 млн. дол.), за ними слідують вироби з хутра та шкіри, взуття та головні убори, які становлять 31,8% (80 млн. дол. США). Понад 83% продукції постачається до країн Європейського Союзу. У 2017 році експорт зріс на 43%, а капітальні інвестиції в легку промисловість

збільшилися на 24% – про це повідомляє Міністерство економіки України. У 2017 році загальні обсяги виробництва збільшилися на 6,3%, а обсяг реалізованої продукції становив приблизно 23 млрд. грн.

Проте, попри позитивні зміни в розвитку галузі, все ще існує низка проблем. Як зазначають в Українській асоціації підприємств легкої промисловості, зокрема, це нестабільність податкового законодавства, недосконалий механізм контролю за безпекою продукції та нерівні умови конкуренції на внутрішньому ринку. Також можемо спостерігати дефіцит кваліфікованих кадрів, низьку продуктивність праці та обмежений вибір сировини тощо [13].

У 2006 році обсяг реалізованої продукції в Україні перевищував рівень 2018 року на 7%. Протягом 2019-2020 років у галузі спостерігалися негативні тенденції. Через зниження виробництва продукції легкої промисловості Україна почала значно відставати за цим показником від інших країн: у 6 разів від Польщі, у 21 раз від Німеччини та у 73 рази від Італії.

Навіть у воєнний час, сектор продемонстрував свою життєздатність, вміння швидко адаптуватися та випускати нові види продукції, переміщуватися та відновлюватися на вільних від бойових дій територіях, а також навчати та перекваліфіковувати працівників, забезпечуючи роботою населення, включаючи внутрішньо переміщених осіб.

Воєнні виклики погіршили імпорتنу ситуацію: у 2021 році імпорт перевищував експорт в даній галузі у 3 рази, а за даними першого кварталу 2023 року (порівняно з "довоєнним" періодом 2022 року) перевищення імпорту досягло 4,5 разів, а експорт скоротився приблизно на 40%. І хоча в минулому році промисловість України скоротилася майже на 37%, легка промисловість показала кращі результати зі зниженням на 26%.

Важливим є імпорт взуття та спеціального одягу для силових структур, який у 2022 році складав понад 60% обсягу поставок. Основним у 2022 році став напрям внутрішнього ринку із забезпечення речовим майном ЗСУ, при цьому іноземні замовлення стали невпинно скорочуватися.

Важливо реалізувати ідею «Зроблено в Україні» для забезпечення ЗСУ форменим взуттям, текстильними виробами, одягом та іншими предметами спорядження, які майже повністю можуть вироблятися національними підприємствами. Крім того, в умовах війни це велика частка внутрішнього ринку для виробників легкої промисловості, що дозволяє зберегти робочі місця, зокрема для жінок, завантажити виробничі потужності в різних областях країни, впроваджувати технічні інновації та наповнювати державний бюджет, у тому числі для оборонних потреб [14].

Зараз на розвиток галузі та конкурентоспроможність підприємств впливають такі проблеми, як:

- застарілі технології виробництва, які потребують модернізації, адже знижують якість продукції та впливають на ефективність діяльності підприємств;

- відсутність цілісної державної стратегії щодо об'єднання коштів державного бюджету, власних коштів підприємств, а також кредитів і інвестицій;

- конкуренція з боку світових виробників продукції легкої промисловості та зниження попиту на українську продукцію через вплив війни;

- зростання цін на шкіру, бавовну та інші матеріали впливають на вартість продукції та прибуток підприємств;

- вплив економічної нестабільності на платоспроможність населення знижує попит на продукцію даної галузі;

- залежність від імпортованої сировини та різке скорочення сировинної бази всередині країни;

- складні митні процедури для підприємств галузі при роботі за давальницькою схемою та під час експорту продукції;

- нерівність в оподаткуванні для великих підприємств і малого бізнесу;

- відсутність бюджетного фінансування науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт, розробок нових технологій;

- висока собівартість продукції легкої промисловості, виробленої в Україні [15].

Щодо рішень, які може застосовувати український бізнес для розвитку галузі це:

- постійне розширення асортименту, завдяки створенню нових лінійок продукції, розробці ексклюзивних товарів та сезонних колекцій, що дозволить збільшувати доходи та залучати нових клієнтів;

- впровадження нових технологій, таких як: автоматизація виробництва, використання штучного інтелекту, 3D-друк та віртуальні примірки, що покращить якість продукції та забезпечить ефективнішу роботу підприємств;

- створення власних торгових мереж, а саме: фірмових магазинів, участь у тематичних ярмарках та виставках, розвиток-онлайн торгівлі дозволить покращити впізнаваність брендів, контролювати випуск і якість продукції, збільшувати доходи та забезпечити стабільність на ринку;

- модернізація та підвищення конкурентоспроможності завдяки впровадженню нових стандартів якості, використанню екологічно чистих матеріалів для забезпечення цілей сталого розвитку та зміцнення бренду;

- розширення експортних ринків та збільшення обсягів експорту, а саме: участь у міжнародних виставках та форумах, створення адаптованої маркетингової стратегії та участі у різноманітних грантових програмах [16].

Для покращення роботи підприємств легкої промисловості та їхньої зовнішньоекономічної активності нещодавно було вжито ряд заходів. Зокрема, на засіданні Антикризового штабу 28 березня 2024 року обговорювалися наступні питання:

1. Асоціація "Укрлегпром" та УСПП домовились про 10-річний перехідний період для готової продукції легкої промисловості, а також про запровадження експортного мита на необроблені шкури ВРХ за умови ратифікації угоди про ЗВТ з Туреччиною.

2. Було внесено зміни до законодавства, що передбачають податкові пільги для підприємств легкої промисловості, зокрема звільнення від ПДВ на імпорт обладнання, яке не виробляється в Україні.

3. Впроваджено нецінові критерії для державних закупівель, які сприятимуть підтримці українських виробників, надаючи пріоритет підприємствам із відповідним обладнанням, кваліфікованим персоналом та виробничими потужностями.

4. Серед першочергових кроків виділено розширення доступу українських виробників до публічних закупівель, політику імпортозаміщення та посилення кредитної підтримки.

Зараз в Україні активно розвивається грантове фінансування, адже багато українських та міжнародних фондів виділяють кошти задля покращення стану української економіки з початку повномасштабного вторгнення агресора на територію України, а також досягнення Цілей сталого розвитку. Наприклад, державна грантова програма від «Робота на відкриття або розширення власного бізнесу» дозволяє отримати від 50 до 250 тис. грн., які можна витрати на обладнання та матеріальне забезпечення, що сприяє підтримці підприємств галузі, які не мають достатньо ресурсів та допомагає створити додаткові робочі місця. Грант на переробне підприємство надає суму до 8 млн. грн., які також можна витрати на модернізацію обладнання задля збільшення частки переробного сектору в Україні. Щодо статистики, то варто зазначити, що у 2022 році було видано 8013 мікрогрантів на суму 1,9 млрд. грн. Держава планує збільшити фінансування програми мікрогрантів для розвитку бізнесу в 2 рази у 2024 році. Міністерство економіки планує видати грантів на суму понад 3,5 мільярда гривень [17].

Щодо міжнародних грантових програм, то 9 квітня у Ніжині Чернігівської області було відкрите підприємство з пошиття одягу за ініціативи EU4Business в Україні. Це виробництво забезпечить роботою 30 осіб, що включає як місцеве населення, так і ВПО.

Освітня програма «Світанок» доступна для представників мікро-, малого та середнього бізнесу, які хотіли розширити географію експорту та базу іноземних партнерів, допомогла зміцнити можливості українських компаній з невеликим експортним досвідом виходити на міжнародні ринки, надаючи сучасні знання, інструменти та експертні консультації [18].

У рамках грантової програми STAGE надавалися кошти текстильним компаніям у розмірі до 50 000 євро, умовами були трансформація підприємств та забезпечення сталого розвитку.

Також надавалися гранти від ЄБРР за фінансування Швейцарії та США на релокацію бізнесу, а саме транспортування обладнання включаючи сировину та готову продукцію, пакування, демонтаж, налагодження, ремонт та придбання обладнання, що дозволить багатьом підприємствам, які зазнали руйнувань переміститися на безпечні території.

Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка» надавала обладнання та послуги для підприємств, зокрема у галузі легкої промисловості, завдяки чому, багато МСП могли придбати швейне та розкрійне обладнання, витратити кошти на послуги з розвитку бренду, розробку маркетингової та експортної стратегії, консультаційні послуги з виходу на нові ринки та з питань ощадливого виробництва.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі.

Отже, перспективи розвитку галузі полягають у збільшенні конкурентоспроможності української продукції, розширенні вітчизняного ринку продукції легкої промисловості та покращення нормативно-правової бази. Важливим є також створення унікальних товарів, що відображають культуру та мистецтво України і не мають аналогів за кордоном, але це потребує значних інвестицій. Суттєву підтримку підприємствам легкої промисловості надають урядові та міжнародні грантові програми, які дозволяють закупити обладнання, релокувати бізнес, надають кошти на навчання, консультації, маркетингові послуги та підвищити експортні

можливості. Для стратегічного розвитку промисловості в Україні ця галузь може стати однією з ключових. Для успішного розвитку легкої промисловості необхідно постійно оновлювати виробничі процеси та покращувати якість продукції, здійснюючи перехід до екологічно чистого виробництва. Це дозволить продукції залишатися конкурентною не лише на внутрішньому ринку, а й за кордоном.

Стратегією швейних підприємств повинно стати: виготовлення одягу середнього та високого класу, що перетворить Україну на конкурентоспроможного постачальника; створення бренду «Зроблено в Україні» задля підвищення впізнаваності; перехід на виробництво повного циклу та зменшення залежності від імпортової сировини, що сприятиме підвищенню прибутковості швейної галузі та зміцненню цін на український одяг на ринку.

Література

1. Штука Н. Перекроїти все. Війна зруйнувала понад половину швейного бізнесу України. Як він намагається постати з попелу – Forbes.ua. Forbes.ua. Бізнес, мільярдери, новини, фінанси, інвестиції, компанії: веб-сайт. URL: <https://forbes.ua/inside/perekroiti-vse-viyna-zruynuvala-ponad-polovinu-shveynogo-biznesu-ukraini-yak-vin-namagaetsya-postati-z-popelu-13042022-5415> (дата звернення 29.10.2024).

2. Бондаренко С.М. Управління якістю у контексті сталого розвитку на підприємствах легкої промисловості як інструмент післявоєнного відновлення України. *Інновації для відродження: національний, регіональний, міжнародний контекст: тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 12-13 жовтня 2023 р. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2023. – С. 356-357.*

3. Лісютін А. Легка промисловість України у післявоєнний період: Перспективи розвитку. *Проблеми і перспективи поствоєнної розбудови України: матеріали міжнар. наук.практ. конф., м. Київ, 7-8 грудня 2023 р. /*

за заг. ред. М. В. Трофименка : Маріуп. держ. ун-т. – Київ: МДУ, 2023. – С. 61-62.

4. Харченко В.О., Сухомлин М.О. Фактори розвитку легкої промисловості України в умовах поглиблення міжнародної інтеграції. *Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем: матеріали науково-практичної інтернет-конференції, м. Кропивницький, 8 грудня 2023 р. / упоряд. І. М. Миценко. Кропивницький : ЦНТУ, 2023. - С. 501-505.*

5. Гавришук Т. Б. Аналіз експортно-імпоротної діяльності підприємств легкої промисловості України. Веб-сайт. URL: Http://Xn--E1aaifpcds8ay4h.Com.Ua/Files/Image/Konf%208/Sb8_4_18_.Pdf6. (дата звернення 29.10.2024).

6. Герасименко Г.О., Гончаров Ю.В. Характеристика та аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності підприємств легкої промисловості України. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3. - С. 69-78.

7. Жабинець О. Й., Сухий О. О. Проблеми експортоорієнтованого бізнесу регіонів України в умовах війни та основні шляхи їх вирішення. *Бізнес Інформ*. 2023. № 2. С. 39-45. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-39-45>

8. Скок П. О., Сотник Ю. П. Формування конкурентоспроможної стратегії підприємства у воєнний час. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 347-352. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-347-352>

9. Козлова І. М., Велика О. Ю., Козлов Н. В. Особливості стратегічного розвитку підприємств в умовах воєнного стану. *Бізнес Інформ*. 2023. № 5. С. 134-140. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-5-134-140>

10. Державна служба статистики: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 27.10.2024).

11. Trade Map - Trade statistics for international business development. Trade Map - Trade statistics for international business development: веб-сайт. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx> (дата звернення 29.10.2024).

12. Україна: легка промисловість. ВУЕ: веб-сайт. URL: https://vue.gov.ua/Україна:_легка_промисловість (дата звернення 29.10.2024).

13. Легка промисловість України: реалії та перспективи. Uteka - сайт для бухгалтерів, податкових консультантів та аудиторів в Україні: веб-сайт. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-legkaya-promyshlennost-ukrainy-realii-i-perspektivu> (дата звернення 29.10.2024).

14. «Укрлегпром» - Українська асоціація підприємств легкої промисловості: офіційний-сайт. URL: www.ukrlegprom.org. (дата звернення 29.10.2024).

15. Belts V. O./ Бельц В.О. Development trends of the garment industry in Ukraine. Тенденції розвитку швейної галузі в Україні. *Modern engineering and innovative technologies*. Issue 9 / Part 2 p. 100-103 DOI: 10.30890/2567-5273.2019-09-02-013

16. Легка промисловість України: як змінився ринок - Ровесник NEWS: веб-сайт. URL: https://rovesnyknews.te.ua/legka-promyslovist-ukrayiny-yak-zminyvsvya-rynok/#google_vignette (дата звернення 29.10.2024).

17. Підкатегорія. Державні послуги онлайн. Дія: веб-сайт. URL: <https://diia.gov.ua/services/categories/biznesu/yerobota> (дата звернення 29.10.2024).

18. Проєкт ЄС та ПРООН допоміг створити 30 робочих місць у Ніжині. EU4Business в Україні: веб-сайт. URL: <https://eu4business.org.ua/news/joint-eu-undp-project-helps-create-30-new-jobs-in-ukrainian-city-of-nizhyn/> (дата звернення 29.10.2024).

References

1. Shtuka, N. (2022), “Redo everything. The war destroyed more than half of Ukraine's sewing business. How he tries to rise from the ashes”, Forbes.ua, available at: <https://forbes.ua/inside/perekroiti-vse-viyna-zruynuvala-ponad-polovinu-shveyного-biznesu-ukraini-yak-vin-namagaetsya-postati-z-popelu-13042022-5415> (Accessed 29 Oct 2024).

2. Bondarenko, S.M. (2023), “Quality management in the context of sustainable development at light industry enterprises as a tool for the post-war recovery of Ukraine”, *Innovatsii dlia vidrodzhennia: natsionalnyi, rehionalnyi, mizhnarodnyi kontekst: tezy dopovidei IV Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi*

konferentsii [Innovations for revival: national, regional, international context: theses of reports of the 4th International Scientific and Practical Conference], ZNTU, Zaporizhia, Ukraine, pp. 356-357.

3. Lisyutin, A. (2023), "Light industry of Ukraine in the post-war period: Development prospects", *Problemy i perspektyvy postvoiennoi rozbudovy Ukrainy: materialy mizhnar. nauk.prakt. konf.* [Problems and prospects of the post-war development of Ukraine: materials of the international science and practice conference], MSU, Kyiv, Ukraine, pp. 61-62.

4. Kharchenko, V.O. and Sukhomlyn, M.O. (2023), "Development factors of the light industry of Ukraine in the conditions of deepening international integration", *Hlobalna bezpeka ta asymetrychnist svitovoho hospodarstva v umovakh nestabilnoho rozvytku ekonomichnykh system: materialy naukovopraktychnoi internet-konferentsii* [Global security and asymmetry of the world economy in conditions of unstable development of economic systems: materials of the scientific and practical internet conference], NTU, Kropyvnytskyi, Ukraine, pp. 501-505.

5. Havryshchuk, T. B. (2019), "Analysis of export-import activity of light industry enterprises of Ukraine", available at: [Http://Xn--E1aaifpcds8ay4h.Com.Ua/Files/Image/Konf%208/Sb8_4_18_.Pdf](http://xn--e1aaifpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%208/sb8_4_18_.pdf). (Accessed 29 Oct 2024).

6. Gerasimenko, G.O. and Goncharov, Yu.V. (2015), "Characterization and analysis of the state of foreign economic activity of light industry enterprises of Ukraine", *Actual problems of the economy*, vol. 3, pp. 69-78.

7. Zhabynets, O.Y. and Sukhyi, O.O. (2023), "Problems of export-oriented business in the regions of Ukraine during the war and the main ways to solve them", *Business Inform*, vol. 2, pp. 39-45. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-39-45>

8. Skok, P.O. and Sotnyk, Yu.P. (2023), "Formation of a competitive enterprise strategy in wartime", *Business Inform*, vol. 11, pp. 347-352. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-347-352>

9. Kozlova, I.M., Velyka, O.Yu. and Kozlov, N.V. (2023), “Peculiarities of strategic development of enterprises under martial law”, *Business Inform*, vol. 5, pp. 134-140. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-5-134-140>
10. The official site of State Statistics Service (2024), available at: www.ukrstat.gov.ua (Accessed 29 Oct 2024).
11. Trade Map (2024), “Trade statistics for international business development”, available at: <https://www.trademap.org/Index.aspx> (Accessed 29 Oct 2024).
12. VUE (2024), “Ukraine: light industry”, available at: https://vue.gov.ua/Ukraine:_legka_promyslovist (Accessed 29 Oct 2024).
13. Uteka - a site for accountants, tax consultants and auditors in Ukraine (2018), “Light industry of Ukraine: realities and prospects”, available at: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-legkaya-promyshlennost-ukrainy-realii-i-perspektivy> (Accessed 29 Oct 2024).
14. Ukrlegprom (2024), “Ukrainian Association of Light Industry Enterprises”, available at: www.ukrlegprom.org. (Accessed 29 Oct 2024).
15. Belts, V.O. (2019), “Development trends of the garment industry in Ukraine”, *Modern engineering and innovative technologies*, vol. 9, no. 2, pp. 100-103 DOI: 10.30890/2567-5273.2019-09-02-013
16. . Rovesnyk NEWS. A peer of NEWS (2024), “Light industry of Ukraine: how the market has changed”, available at: https://rovesnyknews.te.ua/legka-promyslovist-ukrayiny-yak-zminyvsvya-rynok/#google_vignette (Accessed 29 Oct 2024).
17. Action (2024), “Subcategory. Government services online”, available at: <https://diia.gov.ua/services/categories/biznesu/yerobota> (Accessed 29 Oct 2024).
18. EU4Business in Ukraine (2024), “The EU and UNDP project helped create 30 jobs in Nizhyn”, available at: <https://eu4business.org.ua/news/joint-eu-undp-project-helps-create-30-new-jobs-in-ukrainian-city-of-nizhyn/> (Accessed 29 Oct 2024).

Стаття надійшла до редакції 13.11.2024 р.